

Hoogbegaafdenbeleid
Unicoz Onderwijsgroep
PO en VO

Augustus 2017

Ik zou graag willen

Ik zou graag willen dat je
de wil zag in mijn ogen
de wil om te leren
de wil om iets te mogen

Ik zou graag willen dat je
de onrust voelt in mijn leven
de onrust om van alles en niets
de onrust om te willen en te kunnen geven

Ik zou graag willen dat je
de emotie zag in mijn lijf en leden
de intense woede, de blijdschap en het groot verdriet
de emotie in het nu en die uit mijn kleine verleden

Lieve juf, ik zou graag willen dat je
me zag zoals ik ben,
zo mooi en zo intens me kon voelen, horen en zien
als een bijzonder mens

Lieve juf, ik zou zo graag willen dat je
me ziet en dat je weet dat ik zoveel meer kan
en intens veel voel

Lieve juf
Begrijp je misschien wat ik bedoel?

*Esther de Boer
Maart 2011*

Inhoud

H1	Inleiding	4
H2	Theoretisch kader	4
H3	Doelgroep	6
H4	Kindkenmerken	6
H5	Signalering	7
H6	Diagnostiek	8
H7	Begeleiding	9
H 7.1	Randvoorwaarden binnen de schoolorganisatie	10
H8	Begeleidingsmogelijkheden binnen Unicoz	11
H 8.1	Onderwijsbehoeften hoogbegaafde leerlingen	11
H 8.2	HB-onderwijsaanbod reguliere Unicoz basisscholen	12
H 8.3	Denkwijs Unicoz - Onderbouw en Bovenbouw	13
H 8.4	HB-afdeling	14
H 8.5	HB-onderwijsaanbod voortgezet onderwijs	15
H9	Samenwerking met ouders	16
Bijlage 1	Hoogbegaafdheidsprofielen van Betts en Neihart (2010)	18

H.1. Inleiding

De Unicoz Onderwijsgroep stelt zijn scholen in staat en motiveert hen het beste onderwijs te geven aan ieder kind. Dit onderwijs moet er voor zorgen dat iedere leerling optimaal toegerust op het gebied van kennis en vaardigheden van school komt, zodat succesvolle deelname aan het vervolgonderwijs en de maatschappij mogelijk wordt. Vanuit deze missie bieden wij alle leerlingen een passend onderwijsaanbod aansluitend bij hun specifieke mogelijkheden en onderwijsbehoeften. Op school krijgt dit vorm middels handelingsgericht werken waarbij gekeken wordt naar wat het kind nodig heeft om een bepaald doel te kunnen bereiken, uitgaande van de mogelijkheden van het kind. Dit vraagt afstemming tussen de kenmerken en de ondersteuningsvraag van het kind enerzijds en de onderwijsleersituatie en de opvoedingssituatie anderzijds. Van belang daarbij is dat school en ouders/verzorgers gelijkwaardige, samenwerkende partners zijn.

Hoogbegaafde leerlingen hebben veelal andere onderwijsbehoeften, welke niet altijd aansluiten bij het reguliere onderwijsaanbod op de scholen. Om er zorg voor te dragen dat hoogbegaafde leerlingen hun leerstrategieën optimaal kunnen ontwikkelen kan een specifieke leeromgeving met een aangepast onderwijsaanbod en begeleiding noodzakelijk zijn. Deze beleidsnotitie richt zich specifiek op hoogbegaafde leerlingen en beschrijft de visie en begeleidingsmogelijkheden van en binnen de Unicoz Onderwijsgroep. De Unicoz Onderwijsgroep wordt hierbij begeleid door Novilo.

H.2. Theoretisch kader

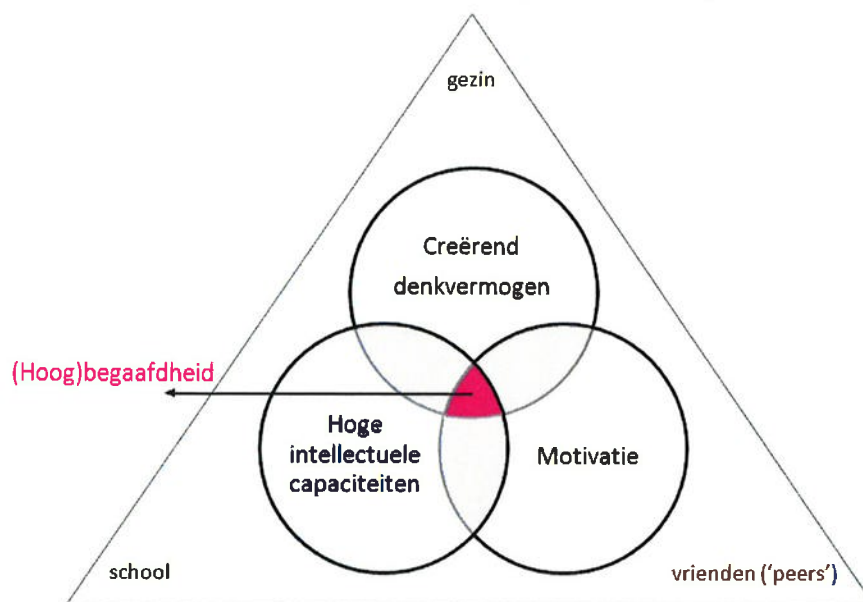
De meeste visies op hoogbegaafdheid gaan uit van *meerdere factoren* die aanwezig moeten zijn om van hoogbegaafdheid te spreken. (bijvoorbeeld: Renzulli, Mönks, Heller en Garné). Andere visies gaan uit van *biologische kenmerken* van hoogbegaafdheid. Hoogbegaafdheid is aangeboren eigenschap en andere factoren hebben hier geen of weinig invloed op (bijvoorbeeld: Terman en Dabrowsky). Daarnaast komt de *cognitieve visie* op hoogbegaafdheid voor. Kort gezegd wordt een hoge intelligentie gelijkgesteld aan hoogbegaafdheid (bijvoorbeeld: Resing en Drenth)¹. Binnen de Unicoz Onderwijsgroep gaan wij uit van het meer-factoren-model. Dit is een veelvoorkomend model om hoogbegaafdheid te definiëren. Het model is door Renzulli bedacht en later door Mönks en Heller doorontwikkeld.

Mönks

Ter aanvulling op de door Renzulli beschreven aanlegfactoren (hoge intellectuele capaciteiten, creativiteit en motivatie), wordt in het **meerfactorenmodel** van Mönks het belang van een goede interactie met de sociale omgeving benadrukt voor een gezonde ontwikkeling. Mönks gaat uit van verschillende factoren die aanwezig moeten zijn en die invloed hebben op hoogbegaafdheid. Hierbij gaat het met name om de wisselwerking met gezin, school en vrienden (peers/ontwikkelingsgelijken). Pas bij een goed samenspel van de persoonskenmerken en sociale omgevingen kan (hoog)begaafdheid zich ontwikkelen. Dit kan alleen tot stand komen als ook de sociale competentie voldoende eigen gemaakt kan worden (Mönks, 1995).

¹ <http://eureka.inos.nl/?q=node/132>

Meerfactorenmodel (Mönks, 1985)

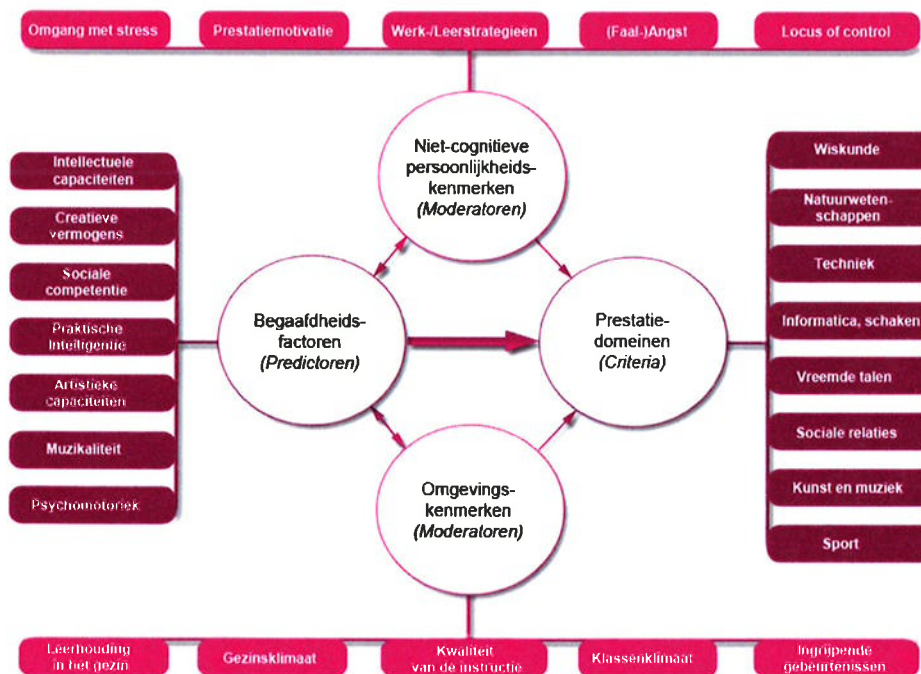
slo | Informatiepunt Onderwijs & Talentontwikkeling

www.talentsimulieren.nl

Heller

Renzulli geeft drie factoren aan die in een kind aanwezig moeten zijn om van hoogbegaafdheid te kunnen spreken. Mönks voegde hier de externe factoren school, gezin en peers aan toe. Heller gaat hierin nog een stap verder en heeft een model ontwikkeld waarin nog meer factoren een rol spelen. Het model van Heller is hierdoor wel completer dan de modellen van Renzulli en Mönks, maar daardoor ook complexer.

Heller (1992; 2000)

slo | Informatiepunt Onderwijs & Talentontwikkeling

www.talentsimulieren.nl

H.3. Doelgroep

Hoogbegaafdheid is een breed begrip waarover veel misverstanden bestaan. Het grootste misverstand is dat er sprake is van een etiket dat je op elke leerling met kenmerken van hoogbegaafdheid kunt plakken. Binnen de Unicoz Onderwijsgroep onderscheiden wij:

- *hoogbegaafde kinderen*, dit zijn kinderen die naast een $IQ > 130$ ook een hoge mate van creatief denkvermogen laten zien, behoefte hebben aan zelfontdekkend leren en beschikken over een kritische leerhouding.
- *Hoogintelligente / excellente kinderen*, dit zijn kinderen met een hoge intelligentie $IQ > 130$, minder duidelijk aanwezig bij hen is het creatief denkvermogen. Het zijn vaak de kinderen die gemakkelijk leren, hard werken, trouw blijven aan de opdracht, met een volgende leerhouding.
- *(meer)begaafde kinderen*, dit zijn slimme kinderen met een IQ tussen de 115-130, Het zijn kinderen die boven het groepsgemiddelde presteren en meer uitdaging kunnen gebruiken.
- *leerlingen die uitblinken op één of meerdere vakgebieden*, dit zijn leerlingen die gedurende een langere periode hoge prestaties behalen voor één of meerdere vakgebieden. Bij sommige kinderen is daarbij sprake van een disharmonisch intelligentieprofiel.

Opmerking: Hierna wordt alleen nog gesproken over hoogbegaafde leerlingen. De voorgestelde aanpak kan echter ook gevolgd worden voor de overige leerlingen uit de hiervoor beschreven doelgroep.

H.4. Kindkenmerken

Hoogbegaafdheid is te duiden aan de hand van een combinatie van een aantal kenmerken bij leerlingen. Deze kenmerken zijn niet bij alle hoogbegaafde leerlingen allemaal aanwezig. Soms zijn ze wel aanwezig maar niet duidelijk herkenbaar voor de omgeving van de leerling.

Kenmerken van hoogbegaafdheid²

1. Intelligentie
2. Vroege ontwikkeling
3. Uitblinken op meerdere gebieden
4. Gemakkelijk kunnen leren
5. Goed leggen van (causale) verbanden
6. Makkelijk kunnen analyseren van problemen
7. Het maken van grote denksprongen

8. Voorkeur voor abstractie
9. Hoge mate van zelfstandigheid
10. Brede of juist specifieke interesse / hoge motivatie / veel energie
11. Creatief / origineel
12. Perfectionistisch
13. Apart gevoel voor humor
14. Hoge mate van concentratie

Een hoge intelligentie is een belangrijk kenmerk van hoogbegaafdheid. Dit komt in de meeste definities van hoogbegaafdheid terug. Er wordt dan gesproken van een intelligentiequotiënt (IQ) van 130 of hoger³.

Hierbij moet de kanttekening gemaakt worden dat wanneer een leerling op een gestandaardiseerde intelligentietest een IQ onder de 130 meet dit niet wil zeggen dat een leerling niet hoogbegaafd is. De uitkomst van een test heeft te maken met verschillende interne en externe factoren van de leerling tijdens het maken van de test. Een onderzoeker zal dan ook aangeven hoe de score geïnterpreteerd kan worden.

Wanneer een leerling zijn intellectuele capaciteiten verborgen houdt voor de omgeving om niet op te willen vallen, kan er dus ook worden gekeken naar andere kenmerken van hoogbegaafdheid. In de meeste definities van hoogbegaafdheid zijn naast intelligentie ook andere kenmerken opgenomen.

Om hoogbegaafdheid te signaleren en vast te stellen is het afnemen van een gestandaardiseerde intelligentietest niet altijd nodig. Naast deze meetinstrumenten zijn er signaleringslijsten en gedragsschema's die door leerkrachten gebruikt kunnen worden. Een voorbeeld hiervan is de Si-Di3.

² <http://hoogbegaafdheid.slo.nl/begeleiding/begaafdheidskenmerken/literatuur/>

³ Resing, W.C.M. & Blok, J.B. (2002). De classificatie van intelligentiescores: voorstel voor een eenduidig systeem. *De Psycholoog*, 37, 244-249

H.5. Signalering

Hoogbegaafdheid moet worden onderkend om leerlingen recht te doen en aan te sluiten bij de onderwijsbehoeften van deze leerlingen. Om scholen te ondersteunen hoogbegaafde leerlingen en leerlingen met kenmerken van hoogbegaafdheid tijdig te signaleren maken alle scholen gebruik van het signalerings- en diagnosticeringsinstrument de Si-Di3.

Een extra handvat dat wij leerkrachten en IB-ers bieden zijn de hoogbegaafdheidsprofielen van Betts en Neihart 2010⁴. Zij classificeren zes type HB leerlingen, ieder met zijn eigen onderwijsbehoeften:

- Profiel 1 - Succesvolle leerling
- Profiel 2 - Uitdagende leerling
- Profiel 3 - Onderpresterende leerling
- Profiel 4 - Drop-out
- Profiel 5 - Leerling met leer- en/of gedragsproblemen
- Profiel 6 - Zelfstandige leerling

In bijlage 1 is het totale overzicht van Betts en Neihart opgenomen. Hierin zijn onder andere te vinden de gedragskenmerken van de verschillende “type” leerlingen en de onderwijsbehoefte van de leerling beschreven in de vorm van begeleidingsaanbod van de school. Tevens is per “type” leerling aangegeven welke Unicoz voorziening(en) de beste begeleiding kan aanbieden.

⁴ <http://www.unique-talentbegeleiding.com/de-zes-profielen-van-betts-en-neihart.html>

H.6. Diagnostiek

Indien er een vermoeden bestaat dat er sprake is van hoogbegaafdheid kan overgegaan worden tot het starten van de signaleringsfase. Binnen de Unicoz Onderwijsgroep maken we hiervoor gebruik van de SI-DI 3. Ouders en leerkrachten vullen een korte vragenlijst in, op basis van de uitkomst van deze vragenlijst wordt bepaald of er voldoende aanwijzingen zijn om door te gaan naar de diagnostiekfase.

De diagnostiekfase dient om vast te stellen of en in welke mate er sprake is van hoogbegaafdheid en daarnaast om inzicht te krijgen in de belemmerende en de bevorderende factoren van een leerling. Als onderdeel van de diagnostiek kunnen de volgende acties ondernomen worden:

- Het invullen van een uitgebreide vragenlijst door ouders en leerkrachten.
- Zicht krijgen op het werkelijke didactische niveau van de leerling.
- Het afnemen van een intelligentieonderzoek om zich te krijgen op het totale IQ en de opbouw daarvan.

In de fase van signaleren en diagnosticeren dienen er heldere afspraken te worden gemaakt over o.a. de taakverdeling, het tijdspad en organisatie:

- Ouders worden vanaf de eerste signalen betrokken bij de gesprekken over hun kind. Indien het kind oud genoeg is zal het ook zelf betrokken worden bij de plannen die worden opgesteld.
- De intern begeleider en/of de specialist hoogbegaafdheid van de school zal het hele proces van signalering en diagnostiek coördineren. De leerkracht verzamelt de benodigde informatie.
- Het verzamelen van de gegevens voor de fase van diagnostiek is een gezamenlijke taak van de leerkracht en de intern begeleider en/of de specialist hoogbegaafdheid.
- Er worden afspraken gemaakt met ouders over het tijdsbestek waarin de onderzoeken worden afgenomen en over wanneer de uitkomst van het onderzoek met hen wordt besproken.

Het uitgangspunt binnen de Unicoz onderwijsgroep is dat met het doorlopen van de signalerings- en diagnostiekfase over het algemeen voldoende handvatten worden geboden om een passend onderwijsaanbod voor de leerling te creëren. Indien echter aan het eind van het traject nog getwijfeld wordt aan de capaciteiten van de leerling of wanneer er sprake is van bijkomende problematiek, kan psychodiagnostisch onderzoek overwogen worden. Dit onderzoek zal plaatsvinden door een externe instantie, te denken valt aan de schoolbegeleidingsdienst.

H.7. Begeleiding

In het begeleidingstraject met Novilo hebben wij vastgesteld dat het cruciaal is om hoogbegaafde leerlingen juist te begeleiden. Indien dit niet het geval is kunnen er problemen optreden bij hoogbegaafde leerlingen op vier lagen:

1. Inhoud op niveau
2. Vaardigheden om deze inhoud aan te kunnen
3. Trauma's als gevolg van langere tijd begeleiding/aanbod onder het niveau
4. Twice exceptional leerlingen, leer-, ontwikkelings- en gedragsproblemen naast hoogbegaafdheid.

Het start op het laagste niveau met het aanbieden van *inhoud op niveau*. Hierbij houden we rekening met het feit dat veel lesmethodes zijn geschreven op het niveau hoog VMBO tot laag HAVO. Dit betekent dat hoogbegaafde leerlingen niet de juiste lesstof krijgen aangeboden. Van de leerkrachten vraagt dit aanpassingen in de instructie en leerstof voor deze leerlingen.

Als een leerling langere tijd geen leerstof op het juiste niveau heeft ontvangen, zakt hij/zij terug naar de tweede laag: *gebrekkige vaardigheden*. Zaken als het gebrekkig gebruik van het geheugen, doorzettingsvermogen, instructies volgen en doelgericht gedrag komen hier bijvoorbeeld naar boven.

Leerlingen die te lang in laag twee blijven hangen komen terecht in de derde laag: *trauma's*. Als gevolg van het lang niet op niveau functioneren gaat het kind geloven dat het niet goed kan functioneren. Faalangst, perfectionisme, onderpresteren zijn kenmerken van deze laag. Het vereist redelijk specialistische kennis om dit adequaat te kunnen begeleiden.

De vierde laag is de *twice exceptional learner*. Deze leerling heeft naast talenten ook bepaalde beperkingen in de vorm van leer-, gedrags- of ontwikkelingsstoornissen, al dan niet gediagnosticeerd. Dit vereist van leerkrachten een combinatie van inhoudelijk hoog niveau begeleidingsvaardigheden en tegelijkertijd SBO-competenties.

De Unicoz onderwijsgroep verwacht van al haar basisscholen te kunnen anticiperen op laag 1 en 2, al dan niet met ondersteuning van HB-experts (zie hoofdstuk 8.2).

Wanneer er sprake is van laag 3, kan tijdelijke extra ondersteuning in "Denkwijs Onderbouw" of "Denkwijs Bovenbouw" gewenst zijn (zie hoofdstuk 8.3).

Laag 4 vraagt om structureel HB-onderwijs (zie hoofdstuk 8.4 voor het primair onderwijs en 8.5 voor het voortgezet onderwijs).

H.7.1 Randvoorwaarden binnen de schoolorganisatie

Wanneer landelijk gekeken wordt naar de wijze waarop basisscholen de school organiseren als het gaat om de begeleiding van hoogbegaafde leerlingen dan zijn er vijf niveaus te onderscheiden (zie bijlage 2 HB-begeleiding op schoolniveau):

- *Niveau 1*, er is sprake van minimale kennis, vaardigheden en differentiatiemogelijkheden als het gaat om het signaleren, diagnosticeren en begeleiden van hoogbegaafde leerlingen.
- *Niveau 2*, er is sprake van minimale kennis, vaardigheden en differentiatiemogelijkheden als het gaat om het signaleren, diagnosticeren en begeleiden van hoogbegaafde leerlingen. Naast de reguliere leerstof worden extra opdrachten aangeboden.
- *Niveau 3*, er is sprake van kennis, vaardigheden en differentiatiemogelijkheden als het gaat om het signaleren, diagnosticeren en begeleiden van hoogbegaafde leerlingen. Er is sprake van signalering, indien nodig diagnostisering, leerstof wordt compact en verrijkt aangeboden op basis van vaardigheden.
- *Niveau 4*, er is sprake van ruime kennis, vaardigheden en differentiatiemogelijkheden als het gaat om het signaleren, diagnosticeren en begeleiden van hoogbegaafde leerlingen. Er zijn mogelijkheden om in te spelen op extra ondersteuningsbehoefte in de vorm van een Plusgroep.
- *Niveau 5*, er is sprake van specialistische kennis, vaardigheden en differentiatiemogelijkheden als het gaat om het signaleren, diagnosticeren en begeleiden van hoogbegaafde leerlingen.

Binnen de Unicoz Onderwijsgroep verwachten wij van alle basisscholen dat zij begeleiding bieden op niveau 3. Daarnaast zijn er binnen de stichting mogelijkheden op niveau 4 (Denkwijs Onderbouw locatie Prins Florisschool en Denkwijs Bovenbouw locatie Oranje Nassau College Parkdreef) en niveau 5 (HB afdeling, locatie Floriant).

In het VO verzorgt het Oranje Nassau College locatie Parkdreef het onderwijs en begeleiding aan hoogbegaafde leerlingen op niveau 1 t/m 5.

De Unicoz Onderwijsgroep is aangesloten bij de vereniging van begaafdheidsprofielscholen (BPS)

met scholen in het PO en in het VO.

In bijlage 2 treft u een andere uitwerking aan van alle randvoorwaarden in de schoolorganisatie op de uiteenlopende niveaus.

H.8. Begeleiding hoogbegaafde leerlingen Unicoz

De Unicoz Onderwijsgroep onderscheidt zich als het gaat om de begeleiding van hoogbegaafde leerlingen doordat zij een onderwijsaanbod biedt voor leerlingen van 4 t/m 18 jaar (waarbij binnen de Integrale Kindcentra van Unicoz de leeftijdsgroep van 0 tot 4 ook aanhaakt) De doorgaande leer- en ontwikkellijnen zorgen ervoor dat leerlingen een grotere kans hebben om succesvol het primair en voortgezet onderwijs te doorlopen.

De Unicoz onderwijsgroep biedt hiervoor een viertal specifieke begeleidingsmogelijkheden:

- Passend leerstofaanbod binnen de reguliere basisscholen
- Denkwijz Onderbouw en Denkwijz Bovenbouw voor leerlingen met een specifieke, kortdurende extra ondersteuningsbehoefte
- HB afdeling voor leerlingen met een permanente extra ondersteuningsbehoefte
- passend onderwijsaanbod in het voortgezet onderwijs (ONC excellent)

H.8.1 Onderwijsbehoeften hoogbegaafde leerlingen

Voor alle leerlingen in het primair en voortgezet onderwijs van de Unicoz onderwijsgroep geldt dat wij een passend onderwijsaanbod willen bieden met als doel hen op te leiden tot succesvolle leerlingen. Bij de begeleiding van hoogbegaafde leerlingen gaan we uit van het gedachtegoed van Sternberg.

Sternberg⁵ ging in eerste instantie uit van een cognitieve benadering van hoogbegaafdheid. Later heeft hij dit aangepast in een visie waarin hij succesvolle intelligentie beschrijft, de combinatie van verschillende denkniveaus die in hoge mate moeten zijn ontwikkeld om van hoogbegaafdheid te spreken. Zijn visie is afwijkend van andere visies rondom (hoog)- begaafdheid om dat hij uitgaat van het doel: succesvol zijn in het leven en werk/school.

Hij maakt onderscheid tussen drie denkniveaus:

1. Analytisch/academisch
2. Praktisch
3. Synthetisch/creatief

Theorie: Succesvolle intelligentie (Sternberg)

⁵ <http://www.plusklas-unique.com/succesvolle-intelligentie-van-sternberg.html>

H.8.2 HB-onderwijsaanbod op de reguliere Unicoz basisscholen

Alle basisscholen van de Unicoz onderwijsgroep dragen zorg voor een passend onderwijsaanbod voor hoogbegaafde leerlingen.

Signalering

Binnen alle basisscholen wordt gebruik gemaakt van de Si-Di3, een protocol voor signalering en diagnostisering van hoogbegaafde leerlingen in groep 1 t/m 8. Het protocol kent een aantal fasen:

1. Signalering, waarbij naar alle kinderen wordt gekeken.
2. Diagnose, waarbij het onderzoek bij een beperkte groep wordt voortgezet.
3. Uitvoering, het plan van aanpak om een passend onderwijsaanbod op te stellen.

Begeleiding

Hoogbegaafde leerlingen hebben over het algemeen minder tijd nodig om de reguliere leerstof te doorlopen. Hierdoor ontstaat er extra tijd voor andere leerstof. Er kan dan gekozen worden voor:

- *Verrijken*, de leerling krijgt extra leerstof aangeboden naast de reguliere leerstof.
- *Compacteren*, in plaats van (een deel van) de reguliere leerstof krijgt de leerling andere leerstof aangeboden.

Op de basisscholen van de Unicoz onderwijsgroep kiezen wij voor compacten. De projectgroep 'Omgaan met verschillen' van SLO heeft in 2001 een onderzoek uitgevoerd naar de criteria waaraan uitdagend lesmateriaal voor (hoog)begaafde leerling moet voldoen. Uit dit onderzoek blijkt dat verrijkingstof aan de volgende criteria dient te voldoen (Bronkhorst e.a., 2001):

- beroep doen op creativiteit
- open opdrachten
- hoog abstractieniveau
- hoge mate van complexiteit
- meerwaarde bieden ten opzichte van reguliere leerstof
- stimuleren van onderzoekende houding
- beroep doen op zelfstandigheid van de leerling
- uitlokken van een reflectieve houding
- beroep doen op metacognitieve vaardigheden
- uitlokken van interactie

Schoolniveau

We verwachten van alle scholen dat zij het beleid, onderwijsaanbod en handelen verzorgen op niveau 3 (zie bijlage 2, HB-niveauscholen). Dit betekent dat:

- van leerkrachten wordt verwacht dat zij kennis hebben van cognitief talentvolle leerlingen en de diverse wijzen waarop dit tot uiting komt (hoge prestaties tot onderpresteren).
- leerkrachten in staat zijn onderwijsaanbod en instructiemomenten te creëren die aansluiten bij de specifieke ondersteuningsvraag van excellente leerlingen.
- dat ouders van excellente leerling in een zo vroeg mogelijk stadium worden betrokken bij het onderwijsleerproces van hun kind en de aanpassingen die worden gemaakt in hun lesaanbod. Regelmatig vindt hierover afstemming met ouders plaats.

H.8.3 Denkwijis Unicoz – Onderbouw en Bovenbouw

Denkwijis Unicoz is een bovenschoolse voorziening voor leerlingen van groep 1 t/m 8 met kenmerken van hoogbegaafdheid van de Unicoz basisscholen. Leerlingen die kenmerken hebben van hoogbegaafdheid en een risico lopen in hun schoolontwikkelingen kunnen aangemeld worden voor Denkwijis Onderbouw (locatie Prins Florisschool) of Denkwijis Bovenbouw (locatie ONC Parkdreef) De signalering komt tot stand door de observaties van de leerkracht, de bevindingen van ouders en de gegevens uit de Si-Di3.

Persoonlijke hulpvraag

Bij de aanmelding van de leerling wordt een hulpvraag geformuleerd vanuit de basisschool, vanuit de ouders en vanuit de leerling. De leerling zal met deze hulpvraag aan de slag gaan binnen Denkwijis. De leerkrachten en ouders worden regelmatig op de hoogte gebracht van de ontwikkelingen van de leerling. Drie keer per jaar vindt er een evaluatie plaats. Leerlingen kunnen op 2 momenten in het jaar aangemeld worden voor Denkwijis

Doel

Het doel van Denkwijis Unicoz is:

- *de leerling genoeg kennis en vaardigheden meegeven, door middel van een tijdelijke interventie, zodat hij/zij binnen de eigen leeromgeving weer optimaal kan functioneren.*

De leerling wordt maximaal een jaar begeleid vanuit Denkwijis. In de meeste gevallen is na een jaar de hulpvraag opgelost. Als dit niet zo is, kan de leerling eventueel doorverwezen worden naar de hoogbegaafdenafdeling van Unicoz (locatie De Floriant) of kan er worden gekeken naar een andere passende onderwijsplek.

Begeleiding

De leerlingen worden binnen Denkwijis begeleid door gespecialiseerde leerkrachten van het PO van Unicoz. De begeleiding vindt plaats op de locatie Prins Florisschool voor groep 1 t/m 4 en op de locatie Oranje Nassau College Parkdreef voor groep 5 t/m 8.

De leerlingen van Denkwijis komen om de week een dagdeel bij elkaar. De andere weken bezoeken de leerkrachten van Denkwijis de reguliere basisscholen van de leerlingen om hen in hun reguliere groep te ondersteunen en de leerkrachten te begeleiden.

H.8.4 HB-afdeling Unicoz (locatie IKC Floriant)

Binnen Unicoz onderwijsgroep heeft IKC Floriant een bijzondere positie vanwege de afdeling voor hoogbegaafden leerlingen. IKC Floriant biedt onderwijs aan hoogbegaafde leerlingen van groep 3 t/m groep 8. Er wordt uitdaging geboden in lesstof door te verrijken, te compacten, te verdiepen en daar waar nodig te versnellen.

Vanuit het handelingsgericht werken wordt in de groepen gewerkt met groepshandelingsplannen. De school krijgt hierdoor inzicht in de onderwijskundige problematiek van het hoogbegaafde kind en de groep waarin het zich bevindt. De leerling wordt geleerd hierin zelf ook inzicht te krijgen. Zelfreflectie is hierbij van wezenlijk belang.

Lesstof wordt zoveel mogelijk *top-down* aangeboden, uitgangspunt hierbij is het kennisniveau van het kind. Projecten worden op deep level niveau gegeven. Jonge leerlingen die aan lezen, rekenen en schrijven toe zijn, worden hierin gestimuleerd. Zelfstandig werken en samenwerken zijn organisatievormen die tijdens projecten en IPC veelvuldig aan bod komen. Leren leren en leren ondernemen worden modulair aangeboden. Aandacht wordt besteed aan het herhalen en onderhouden van reeds aangeboden lesstof. Er vindt een verbreding in lesaanbod plaats:

- Strategie en schaken
- Wiskunde (gr.5 t/m 8)
- Engels (gr.3 t/m 8)
- Spaans (gr.3 t/m 8)
- Muziek (gr. 3 t/m 8)
- Filosofie

- ICT o.a. Lego Mindstorms
- Omgaan met hoogbegaafdheid
- Leren leren en Leren ondernemen

Voorts laten we ons ondersteunen door derden, zoals:

- Onderwijs Advies
- Vereniging van Begaafdheidsprofielscholen (BPS)
- Novilo

Om in aanmerking te komen voor het onderwijs op de HB-afdeling hanteren we een aannamebeleid. Leerlingen met niveau 5 van zorg kunnen worden aangemeld op de HB-afdeling van IKC Floriant. Een kind dient over een vastgesteld IQ te beschikken van minimaal 130. Bij voorkeur en wanneer mogelijk getest met de WISC III. De test mag niet ouder dan 2 jaar zijn. Daarnaast vullen ouders de Sociaal Emotionele Vragenlijst in (SEV) die door onze psycholoog wordt beoordeeld. Na aanmelding zal de toelatings- en begeleidingscommissie bepalen of een kind in aanmerking komt voor een proefperiode. Gedurende minimaal 4 weken zal een kind op de HB-afdeling voor een observatieperiode worden geplaatst. De leerling dient gedurende de observatieperiode aan te tonen over goede motivatie te beschikken. Blijkt gedurende de observatieperiode (of na plaatsing) dat een leerling onvoldoende geschikt is voor HB-onderwijs dan kan een kind altijd op de reguliere afdeling van IKC Floriant terecht. Na aanmelding zal een toelatings- en begeleidingscommissie bepalen of een kind definitief kan worden geplaatst.

Vierjarigen worden bij aanvang geplaatst in een reguliere groep 1-2. De toelatings- en begeleidingscommissie zal gedurende deze periode met name kijken naar: de schoolbeleving, de sociaal-emotionele vaardigheden, de senso- en motorische vaardigheden en de cognitieve vaardigheden. Wanneer de bovengenoemde vaardigheden in voldoende mate beheerst worden, zal de toelatings- en begeleidingscommissie oordelen of het kind kan doorstromen naar HB-groep 3. Het doorstromen gebeurt na overleg met ouders en na iedere schoolvakantie.

Valt een leerling op de HB-afdeling uit, dan worden de ouders en de toelatings- en begeleidingscommissie van de school hiervan op de hoogte gesteld. Een leerling die niet langer plaatsbaar is op de HB-afdeling van IKC Floriant kan altijd instromen binnen de reguliere afdeling.

H.8.5 HB-onderwijsaanbod op het voortgezet onderwijs (locatie ONC Parkdreef)

Het ONC is aangesloten bij de vereniging van Begaafdheidsprofielscholen (BPS). Onderwijs, begeleiding en zorg aan hoogbegaafde en excellente leerlingen valt onder ONC Excellent. De coördinator hoogbegaafdheid is verantwoordelijk voor ONC Excellent, aansturing van de coaches hoogbegaafdheid en aanspreekpunt voor de directie en mensen en instellingen buiten het ONC.

ONC Excellent

Excellente en hoogbegaafde leerlingen hebben extra uitdaging en/of extra begeleiding nodig. Deze leerlingen kunnen meedoen aan het programma binnen ONC Excellent. Deze leerlingen wisselen een aantal lesuren in voor een extra curriculair programma. Dit programma wordt per leerling bepaald. Leerlingen kunnen verbreden, verdiepen en eventueel versnellen. De leerlingen worden hierin vakinhoudelijk begeleid door een docent of een expert vanbuiten af.

Coach hoogbegaafden

De leerlingen die meedoen met ONC Excellent worden begeleid door een coach hoogbegaafden. Een uur per week komen de leerlingen en de coach bij elkaar. Tijdens dit uur zitten de leerlingen als 'peers' bij elkaar, wordt de projectplanning besproken en komt het vak Leren leren aan bod. De coach is ook het aanspreekpunt voor de docenten, mentoren en teamleiders

Signalering

Alle leerlingen uit klas 1 van het vwo worden aan het begin van het schooljaar gescreend met de IST-2000. Deze test geeft een globaal beeld van de intelligentie. Ook zie je op welke gebieden een leerling kans heeft op onderpresteren of waarin een leerling meer uitdaging nodig heeft. Naast deze test worden ook de gegevens van het onderwijskundig rapport, de bevindingen van de ouders en de indrukken van de mentor gebruikt om de hoogbegaafde en excellente leerlingen te signaleren.

Scholing

Het ONC Parkdreef heeft een scholingsplan met betrekking tot hoogbegaafdheid. Elke docent van het Oranje Nassua College heeft basiskennis van hoogbegaafdheid en een aantal kerndocenten wordt breder geschoold. Daarnaast is een functionaris opgeleid tot specialist hoogbegaafdheid.

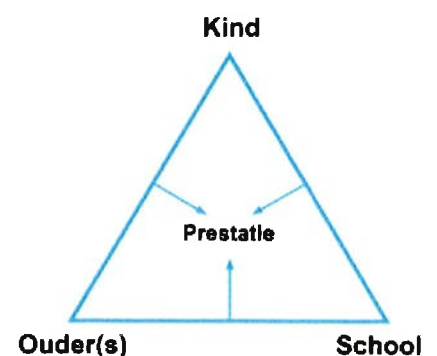
H.9. Samenwerking met ouders

Binnen de Unicoz onderwijsgroep gaan we uit van partnerschap met ouders. Ouders worden gezien als de ervaringsdeskundigen als het gaat om hun kind.¹ Wij gaan bij dit *partnerschap* uit van een wederzijdse verbondenheid en betrokkenheid van ouders en school bij het kind, waarbij ouders en professionals eigen taken en verantwoordelijkheden hebben in de bijdrage die ze leveren aan de opvoeding en ontwikkeling van het kind.

In het partnerschap vormen school en ouders de twee pijlers van het fundament van de pedagogische driehoek: school-ouders-kind.

Het partnerschap krijgt vorm middels een:

- Pedagogisch partnerschap, dialoog over de opvoedingsondersteuning
- Educatief partnerschap, dialoog over de educatieve ondersteuning

Spreken over gelijkwaardige partners en een gezamenlijk belang kan gemakkelijk leiden tot misverstanden indien de partners niet goed in de gaten blijven houden dat hun *eindverantwoordelijkheden* verschillen. Want als het gaat om eindverantwoordelijkheden, dan is er een fundamenteel verschil:

- Ouders hebben de eindverantwoordelijkheid voor de opvoeding van hun kind en voeren daarover ook de regie. De school zal ze daarbij helpen door expliciet aan te geven waar ze pedagogisch voor staat en voor gaat, kortom door helder te communiceren hoe haar pedagogisch profiel eruitziet. De school kan meeleven, meehelpen en meedenken, maar kan niet meebeslissen in de opvoedingssituatie thuis.
- De school heeft de eindverantwoordelijkheid voor de inrichting en de kwaliteit van het onderwijs en de opvoeding binnen de school. Ze legt daarover horizontaal en verticaal verantwoording af: horizontaal richting ouders en lokale gemeenschap, verticaal richting het eigen bestuur en de overheid (de inspectie) (het democratische doel). In zaken die ouders of kinderen direct betreffen, hebben ouders via de medezeggenschapsraad een wettelijk geregeld instemmings- of adviesrecht. Voorts kunnen ouders in meer informele settings (zoals een klankbordgroep of ouderpanel) meedenken over het toekomstige beleid of betrokken zijn bij de evaluatie van het gerealiseerde beleid van de school.

Partnerschap vraagt dat:

- je elkaar respecteert,
- er sprake is van gelijkwaardigheid,
- er sprake is van wederzijds vertrouwen in elkaar,
- je elkaar ziet en hoort en op elkaar reageert,
- je elkaar wilt leren kennen en met elkaar wilt samenwerken,
- je toch toenadering zoekt als je het niet helemaal eens bent met de opvattingen van de ander.

Dit vraagt een investering van beide kanten. Je doet dat allemaal in het belang van het kind en vanuit het besef dat je samen meer kunt dan alleen:

“Een partner ben je niet, maar word je”.

Bijlage 1: Hoogbegaafdheidsprofielen van Betts en Neihart (2010)

Profielen	Gedragsskenmerken	Herkenning	Begeleiding vanuit school	Unicoz Voorziening
Profiel 1 Succesvolle leerling	• perfectionistisch • goede prestaties • zoekt bevestiging van de leerkracht • acceptierend en conformerend • afhankelijk	• schoolprestaties • prestatietests • intelligentietests • nominatie door leerkracht	• versneld en verrijkt curriculum • ontwikkelen van persoonlijke interesses • vooraf testen en doortesten • contact met ontwikkelings-gelijken • ontwikkeling van vaardigheid van zelfstandig leren • mentor/coach • begeleiding van school- en beroepsloopbaan	• Basisschool • HB-afdeling Floriant • ONC Excellent
Profiel 2 Uitdagende leerling	• corrigeert de leerkracht • stelt regels ter discussie • is eerlijk en direct • grote stemmingswisselingen • vertoont inconsistente werkwijzen • slechte zelfcontrole • creatief • voorkeur voor activiteit en discussie • komt op voor eigen opvattingen • competitief	• nominatie door medeleerlingen • nominatie door ouders • interviews • geleverde prestaties • nominatie door volwassene • buiten het gezin • creativiteitstests	• tolerant klimaat • zoveel mogelijk bij passende leerkracht plaatsen • cognitieve en sociale vaardigheden trainen • directe en heldere communicatie met de leerling • gevoelens toestaan mentor • zelfwaardering opbouwen • gedrag besturen met contracten • verdieping	• Basisschool • Denkwijis • HB-afdeling Floriant • ONC Excellent
Profiel 3 Onder-presterende leerling	• ontkent begaafdheid • doet niet mee in programma's voor meer begaafde leerlingen • vermijdt uitdaging • zoekt sociale acceptatie • wisselt in vriendschappen	• nominatie door begaafde medeleerlingen • nominatie door ouders • prestatietests • intelligentietests • prestaties	• begaafdheid herkennen en adequaat opvangen • niet participeren in speciale activiteiten toestaan • sexe-rol modellen geven (vooral meisjes) • doorgaan met informeren over opleidings- en beroepsmogelijkheden	• Basisschool • Denkwijis • HB-afdeling Floriant • ONC Excellent

Profielen	Gedragsskenmerken	Herkenning	Begeleiding vanuit school	Unicoz Voorziening
Profiel 4 Drop-out	• neemt onregelmatig deel aan onderwijs • maakt taken niet af • zoekt buiten-schoolse uitdaging • verwaarloost zichzelf • isoleert zichzelf • creatief • bekritiseert zichzelf en anderen • werkt inconsistent • verstoort, reageert af • presteert gemiddeld of minder • defensief	• analyse van verzameld werk • informatie van leerkrachten uit het verleden • discrepantie tussen intelligentiescore en geleverde prestaties • inconsistenties in prestaties • creativiteitstests • nominatie door begaafde medeleerlingen • geleverde prestaties in nietschoolse settings	• diagnostisch onderzoek • groepstherapie • niet-traditionele studievoordigheden • verdieping • mentor • niet-traditionele leerervaringen buiten de klas	• Denkwijis • HB-afdeling Floriant • ONC Excellent
Profiel 5 De leerling met leer-en/of gedrags-problemen	• werkt inconsistent • presteert gemiddeld of minder • verstoort, reageert af	• sterk uiteenlopende resultaten op onderdelen van een intelligentietest • herkenning door relevante anderen • herkenning door leerkracht met ervaring met onderpresteerders • interview • wijze van presteren	• plaatsing in programma voor begaafden • voorzien van benodigde bronnen • niet-traditionele leerervaringen • begin met onderzoek en ontdekkingen • tijd met ontwikkelingsgelijken doorbrengen (niet persé leeftijdgenoten) • individuele begeleiding	• Denkwijis • HB-afdeling Floriant • ONC Excellent

Profielen	Gedragsskenmerken	Herkenning	Begeleiding vanuit school	Unicoz Voorziening
Profiel 6 Zelfstandige leerling	• goede sociale vaardigheden • werkt zelfstandig • ontwikkelt eigen doelen • doet mee • werkt zonder bevestiging • werkt enthousiast voor passies • creatief • komt op voor eigen opvattingen • neemt risico	• bereikte school-resultaten • produkten • prestatietests • interviews • nominatie door leerkracht, klasgenoot, ouders, zichzelf • intelligentietests • creativiteitstests	• ontwikkelen van een lange termijn plan voor studie • versneld en verrijkt curriculum • belemmeringen in tijd en plaats wegnemen • vooraf testen, uitsluitend leerstof die nog niet beheerst wordt: leerstof inkorting • mentor • begeleiding van school- en beroepsloopbaan • vervroegde toelating tot vervolgopleiding	• Basisschool • Denkwij • HB-afdeling Floriant • ONC Excellent

Schoolorganisatie/beleid:

Facilitering

- Niveau I: Alle leerlingen worden tijdens de leerlingbespreking besproken. Er is nog geen facilitering in tijd, geld en middelen voor hoogbegaafde leerlingen.
- Niveau II: Cognitief getalenteerde leerlingen worden besproken in de leerlingbespreking. Indien er sprake is van noodzaak, dan worden beschikbare faciliteiten ingezet. Leerlingen die cognitief meer begaafd zijn worden in een plusniveau ingedeeld.
- Niveau III: Leerlingen die cognitief meerbegaafd zijn worden in een plusniveau ingedeeld en er is facilitering in middelen.
- Niveau IV: Op schoolniveau zijn er mogelijkheden en faciliteiten gecreëerd om cognitief talentvolle leerlingen te begeleiden vanuit een expertisegroep. De school heeft een ruim aanbod materialen aangeschaft op alle vakgebieden voor hoogbegaafde leerlingen.
- Niveau V: Op schoolniveau is er een zichtbare doorgaande lijn op het gebied van cognitieve talentbegeleiding en de school faciliteert binnen en buiten de groep personeel, materiaal, ruimte en tests om deze groep te begeleiden.
- De school faciliteert binnen en buiten de groep personeel met materiaal, ruimte en tests om deze groep te begeleiden.

Schoolorganisatie/beleid:

Beleid

- Niveau I: Er is geen specifiek schoolbeleid met betrekking tot hoogbegaafdheid.
- Niveau II: In het schoolbeleid is de begeleiding van hoogbegaafde leerlingen met extra ondersteuningsbehoefte beschreven.
- Niveau III: In het schoolbeleid en in de schoolgids is een paragraaf opgenomen over de begeleiding van hoogbegaafde leerlingen.
- Niveau IV: Er is een beleidsplan hoogbegaafdheid opgenomen in de schoolgids, waarin beschreven staat hoe het onderwijs pedagogisch en didactisch afgestemd wordt op de onderwijsbehoefte van hoogbegaafde leerlingen.
- Niveau V: Het hoogbegaafdenbeleid maakt integraal deel uit van het schoolbeleid, waarin de doorgaande lijn van ondersteuning van hoogbegaafde leerlingen met doelen is beschreven van PO naar VO.